

Reykjavík 27. febrúar 2024

Umsögn Samút, Samtaka útivistarfélaga.

Málefni: 96. þingsályktunartillaga um endurnýjun vegarins yfir Kjöl með einkaframkvæmd.

Hálendi Íslands nýtur einstakrar sérstöðu sem ferðamannasvæði jafnt fyrir innlenda og erlenda ferðamenn. Örafakyrrið og fegurð óspilltrar náttúru er það sem heillar og dregur útivistarfólk og náttúruvinnendur af öllum gerðum inn á hálendið. Íslendingar hafa borið gæfu til að halda innviðum víðast hvar á hálendinu lágstilltum þannig að þeir þjóni þörfum þessara hópa en spilli ekki þeirri upplifun sem sóst er eftir. Innviðir sem byggðir eru til að þjóna annars konar þörfum, svo sem uppbygging samgönguleiða milli landshluta, er vís leið til að eyðileggja þá töfra sem einkennir hálendi Íslands.

Benda má á að yfirgnæfandi meirihluti þeirra sem fara um hálendið og/eða láta það sig varða vilja ekki að hálendisvegir eigi að vera þjóðleið milli landshluta og nauðsynlegt sé að greina á milli almennra vega sem eru byggðir með það að leiðarljósi að gera minni og stærri bílum kleift að komast fljótt og örugglega á milli áfangastaða og ferðamannavega sem þjóna þeim tilgangi að fólk geti farið um áhugaverð svæði á þeim tíma og í þeim áföngum sem hentar til skoðunar á landslagi og náttúrufari. Þar koma inn sjónarmið um að vegir á miðhálendi Íslands eigi að vera ferðamannavegir en ekki almennar samgönguleiðir.

Í skýrslu frá árinu 2021 um nýtingu ferðaþjónustunnar á miðhálendinu er umfjöllun um könnun þar sem kemur fram að fáir vildu uppbyggða vegi eða bundið slitlag á hálendinu. Taldi fólk annars vegar að vondir vegir sköpuðu hluta af óbyggðaupplifuninni og hins vegar að þeir takmörkuðu þann fjölda sem fer inn á hálendið.

Við deilum ekki sýn flutningsmanna þingsályktunartillögunar að nýr uppbyggður vegur með auknum umferðarþunga og hraða muni minnka líkur á slysum eða auki öryggi vegfarenda á Kili. Í þingsályktunartillögunni er gert ráð fyrir að tilfærsla verði á umferð af láglandi yfir á hálendi sem við sjáum ekki að minnki líkurnar á slysum heldur þvert á móti.

Flutningsmenn þingsályktunartillögunar leggja til að rekstraraðili vegarins geti lokað aðgengi að hálendinu þegar hann telur sig ekki geta þjónustað veginn með fullnægjandi hætti og telji að einstaklingar geti farið sér að voða. Þetta er óásættanlegt fyrir íslenskt ferða- og útivistarfólk sem hefur notið ferðafrelsis á hálendinu jafnt að vetri sem sumri. Þetta ákvæði er mjög íþyngjandi.

Við vekjum sérstaka athygli á að aukin umferð og álag leiðir til enn frekari uppbyggingar á innviðum og þjónustu sem mun breyta enn frekar ásýnd svæðisins.

Félagsvísindadeild Háskólans birti árið 2012 skýrsluna „Hálendið í hugum ferðalanga“ eftir Önnu Dóru Sæþórsdóttur. Þar kemur fram að yfir 90% ferðamanna á þeim 11 stöðum sem hún kannaði töldu að aðdráttarafl hálendisins felist fyrst og fremst í „ósnortnum“ víðernum ásamt sérstæðum eiginleikum íslenskrar náttúru. Ferðamenn sækjast eftir upplifun ósnortinnar náttúru og kyrrðar án mannvirkja í fjarlægð frá áreiti mannmergðar og þéttbýlis. Frumstæð uppbygging og einfaldleikinn gera ferðir um hálendið að krefjandi ævintýri. Ferðalög um hálendið fela ekki aðeins í sér mikil hughrif heldur geta þau líka falið í sér mikla andlega og líkamlega áskorun. Það felast miklir hagsmunir fyrir þjóðina og framtíðar kynslóðir að vernda þessa einstöku eiginleika hálendisins.

SAMÚT, samtök 18 útivistarfélaga leggst alfarið gegn hugmyndum um uppbyggingu Kjalvegar eins og lagt er til í 96. Þingsályktunartillögu 154. Löggjafarþings 2023-2024 um endurnýjun vegarins yfir Kjöl með einkaframkvæmd. Að framansögðu teljum við að flutningsmenn tillögunnar ættu að draga þessa þingsályktunartillögu til baka og skoða frekar hófstiltar lagfæringar á veginum sem myndu ekki valda náttúruspjöllum eða skemma þá öræfa-upplifun sem ferð um Kjalveg hefur.

Virðingarfylls
Fh. framkvæmdarstjórnar SAMÚT
Sveinbjörn Halldórsson
formaður